

Za břidlicovým plynem do Polska

Česká Skalice - Prohlédnout si z bezprostřední blízkosti místa, kde v Polsku probíhá průzkum ložisek břidlicového plynu, se vydali účastníci odborné exkurze pořádané Centrem rozvoje Česká Skalice ve dnech 29. až 31. července 2012. Jmenované občanské sdružení akci realizovalo v rámci svých projektů zaměřených na podporu informování veřejnosti o problematice břidlicového plynu. Finanční podporu poskytly Open Society Fund z Fondu Otakara Motejla, Nadace VIA v rámci tzv. Rychlého grantu a společnost Vodovody a kanalizace Náchod, a.s. Zástupci obcí a měst ze severovýchodních Čech, tedy z území dotčeného záměrem o stanovení průzkumného území za účelem hledání a těžby břidlicového plynu, dále pak úředníci státní správy včetně ministerstva životního prostředí, profesionálové z oboru hydrogeologie a vodárenství, členové nevládních organizací zaměřených na životní prostředí i zástupce médií tak měli jedinečnou možnost získat aktuální informace o geologickém průzkumu a případné budoucí těžbě břidlicového plynu. Dozvěděli se, jaké zkušenosti mají představitelé obcí i místní obyvatelé s průzkumem, s postupy úřadů, které průzkum a těžbu regulují, i s jednáním těžebních společností. Cílem exkurze bylo poznat a porovnat názory příznivců i odpůrců břidlicového plynu, na vlastní oči vidět místa průzkumných vrtů a udělat si lepší představu o tom, jaký vliv mají na krajinu a životní prostředí. Po většinu času doprovázel účastníky exkurze ještě specialista geolog – profesor Andrzej Solecki z univerzity ve Wroclawi.

Prvním cílem cesty dlouhé celkem asi 1750 km byla obec Grabowiec v Lublinské oblasti, konkrétně její část Żurawlów, náležící do koncesního území firmy Chevron. Zde uvítal českou výpravu aktivista Andrzej Bąk a soltysové, tedy starostové vsí Żurawlów a Rogów - pánové Emil Jabłoński a Wiesław Tryniecki. I jejich manželky velmi mile překvapily svou vstřícností i pohostinností. Společně pak vysvětlili důvody, pro které břidlicový plyn místní obyvatelé odmítají. Zejména se obávají znečištění vlastních zdrojů pitné vody a také toho, že zákazníci ztratí důvěru v místní zemědělské produkty z dotčené krajiny, která je jinak velmi úrodná. Občané nemají důvěru v informace, které dostávají, podle nich se s nimi účelově manipuluje, úmyslně se skrývají rizika a prezentují se pouze pozitivita. Např. na letošní konferenci uspořádané v okresním městě Zamość nedostali prostor k vystoupení odborníci, které přizvali odpůrci, a diskuse byla zkrácena na pouhých 15 minut. Také složení směsi používané pro hydraulické štěpení těžařské firmy v Polsku tají jako své obchodní tajemství. Dozvěděli se pouze to, že ve směsi jsou kyselina citrónová, kuchyňská sůl a látky běžně používané v kuchyni. Přitom např. v USA firmy použité látky zveřejňují, na internetu lze dohledat chemické látky použité na každém jednotlivém vrtu, kde proběhlo hydraulické štěpení (v USA se používají často i rizikové látky jako naftalen, metanol, nebo jedovaté pesticidy). Podle vyjádření tiskové mluvčí Chevronu už v obci Grabowiec Chevron působit nebude, což místní považují za určité vítězství, ač toto prohlášení nestvrdil žádný úřední akt.

Druhý den exkurze proběhlo setkání na úřadu obce Leśniowice a následná návštěva vrtu u vsi Horodysko, taktéž v koncesním území Grabowiec firmy Chevron. Starosta obce Wiesław Radziaciak, předseda a místopředseda zastupitelstva a paní soltys vsi Horodysko Teresa Prokop seznámili návštěvu z Čech se svou obcí i svými zatím převážně pozitivními zkušenostmi s průzkumem plynu. Také vysvětlili pozici obce v řízeních při vydávání různých povolení pro průzkum a příp. těžbu břidlicového plynu – obec se vyjadřuje, rozhodnutí nevydává.

Obec i Chevron se snaží v rámci dobrého partnerství o různé formy spolupráce – setkání s občany, poskytování informací, úpravu nebezpečné křižovatky, sponzorování dáreků nebo školních pomůcek. Největší přínos do obecní pokladny předpokládá pan starosta z podílů na výnosu z těžby. Těžbu břidlicového plynu chápe i jako pozitivní nástroj diverzifikace zdrojů energie pro společnost.

Stavba vrtu zde byla zahájena 1. 9. 2011, v březnu 2012 pak byla věž demontována. Nyní probíhá vyhodnocování. Předběžné výsledky ukázaly, že se tu plyn nachází, ale není ještě potvrzeno, že zásoby budou ekonomicky zajímavé. V současnosti má vrt podobu urovnané plochy o velikosti 2,4 ha, kterou ohraničuje protihlukový val, tvořený sejmutou ornici. Buňka zakrývá místo samotného, zhruba čtyřkilometrového vrtu.

Další navštívenou obcí v Lublinské oblasti byla obec Wierzbica a vrt u vsi Syczyn ležící v koncesním území firmy Orlen Upstream.

Účastníkům exkurze se věnovali starosta Andrzej Chrzastowski, předseda a místopředseda zastupitelstva a zástupkyně vsi Syczyn včetně paní soltys Alicje Struszewské.

V září 2011 vydalo polské ministerstvo životního prostředí firmě Orlen Upstream průzkumnou koncesi. V prosinci 2011 byly zakončeny vrtné práce a demontována věž. Byl proveden pouze vertikální vrt, v současnosti probíhají analýzy. Starosta doufá, že obec se bude díky plynu rozvíjet. Očekává nejen přímé finanční příjmy z podílů na zisku z plynu, ale také by rád těžbařům dodávali vodu z obecních vrtů a písek. V rámci projektů dobrého partnerství tady Orlen podporuje místní sportovní klub, zaplatil kontejnery na tříděný odpad, podporuje místní hasiče a školu. Při budování vrtu vznikly problémy s dopravou, intenzivní byly 3 až 4 týdny. Vrtná věž byla cca 50 m vysoká, v noci výrazně nasvícená. Někomu to vadilo, někomu ne, téměř to nahradilo veřejné osvětlení ve vsi.

Vrt v Syczyně není veřejnosti přístupný a nachází se v bezprostřední blízkosti vesnice.

Na území obce Garwolin u vsi Gozdzik si na závěr exkurze mohli účastníci prohlédnout věž při provádění vertikálního vrtu. Vrtná základna zabírá asi 1,6 ha zemědělské půdy. Nejbližší obytné domy jsou zde vzdáleny 215 m.

Vrtné věže jsou opravdu ohromné a i díky trvalému nasvícení jsou v krajině nepřehlédnutelné. Zůstává otázkou, jak bude vypadat krajina v případě těžby, kdy počet vrtů naroste a věže budou na plošinách mnohem déle. Pak se uvidí, jak naroste těžká nákladní doprava, co bude znamenat výstavba nutné infrastruktury a zda se podaří dostatečně eliminovat rizika úniků nebezpečných chemických látek.

„Viděli jsme, že v Polsku převažují spíše kladné názory na těžbu břidlicového plynu,“ shrnul získané poznatky jeden z účastníků Petr Kuna ze Správy CHKO Broumovsko. „Je však třeba si uvědomit, že geologické a terénní podmínky v navštívených lokalitách a u nás doma jsou odlišné. U nás je geologická stavba podstatně složitější s množstvím tektonických zlomů, navíc se jedná o kopcovité území,“ vysvětluje Kuna. „Bohužel i zde těžební společnosti jen velmi málo informují obce o tom, jak bude vypadat případná těžba. Nikdo nám ani rámcově nebyl schopen odpovědět na to, jaká bude v případě těžby hustota vrtů v krajině, jaké chemické látky firmy používají při vrtání a které se chystají používat pro hydraulické štěpení, ani jak bude konkrétně likvidován vzniklý nebezpečný odpad,“ dodává Petr Kuna.

Výše uvedené otázky spatřují většinou Poláci zatím jako předčasné a věří, že v souladu se zákony a díky technologickému pokroku bude nalezeno dobré řešení. Přejme jim to.

V naší situaci však nadále zastáváme názor, že v krajině, která je cenná svým přírodním bohatstvím včetně zásob pitné vody nevyčísitelné hodnoty, nemají takovéto technologie v žádném případě své místo.

Reportáž z exkurze lze zhlédnout na www.nasetelevize.cz. Více informací se také můžete dozvědět 26. září ve vzdělávacím středisku Vila Čerych v České Skalici, kde se s vámi - na besedě spojené s promítáním fotografií - účastníci exkurze podělí o své zážitky. Těšíme se na vás!

Iljana Beránková, Centrum rozvoje Česká Skalice